

**Gemeente
Haarlem**

Accountantsverslag PwC 2018 - reactie van het college aan de raad

28 mei 2019
N. Jelsma
Concerncontrol

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Samenvattende conclusie	3
3.	Kernboodschappen	3

1. Inleiding

In het kader van de opdracht die aan de accountant, PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (PwC) is verstrekt, heeft PwC het accountantsverslag 2018 uitgebracht. PwC heeft haar controlebevindingen besproken met de portefeuillehouder financiën en vertegenwoordigers van de ambtelijke organisatie.

In deze notitie informeert het college de raad over de uitkomsten van de controle (hoofdstuk 2) en de reactie en beoogde opvolging van de kernboodschappen (hoofdstuk 3).

2. Samenvattende conclusie

Het college stelt vast dat het jaarrekeningtraject goed is doorlopen maar dat de kwaliteit van de jaarafsluiting verbetering behoeft. PwC meldt in haar rapport dat het interne Audit team net als voorgaand jaar een groot aantal onjuistheden heeft geconstateerd en dat hiermee de derde lijn, het interne Audit team, nog steeds veel herstelwerkzaamheden uitvoert voor de eerste en tweede lijn. Belangrijke oorzaken in 2018 zijn de herstructurering van de organisatie en het eerste jaar van de ambtelijke samenwerking met Zandvoort in 2018. Daarnaast geeft PwC aan dat verbeterpotentieel mogelijk is bij de medewerkers op het nemen van eigenaarschap en op het vlak van kennis en analytische vaardigheden.

Het interne Audit team heeft een controle uitgevoerd op de jaarrekening en de geconstateerde bevindingen zijn verwerkt in de jaarrekening 2018. PwC heeft naar aanleiding van haar controle geen andere controlebevindingen geconstateerd die hebben geleid tot een aanpassing van de jaarrekening.

De fouten en onzekerheden van PwC ten aanzien van de getrouwheid en rechtmatigheid vallen binnen de goedkeuringstolerantie. Ten aanzien van de bijlagen bij de jaarrekening (WNT, taakvelden, SiSa) heeft PwC geen bevindingen geconstateerd. PwC verstrekt een goedkeurende controleverklaring (getrouwheid en rechtmatigheid) bij de jaarstukken 2018.

PwC geeft in haar rapport aan dat de kwaliteit van het jaarverslag toereikend tot goed is en wat betreft de programmaverantwoordingen positief uitsteekt in de sector. De paragrafen bevatten voldoende informatie, verbeteringen zijn onder meer mogelijk door meer kwalitatieve analyses toe te voegen en meer aandacht voor verbeterpotentieel.

3. Kernboodschappen

Hieronder geeft het college per kernboodschap van PwC haar reactie en beoogde opvolging.

1. “Uw jaarrekening geeft een getrouw beeld”

Het college heeft met instemming kennis genomen van de goedkeurende verklaring van de accountant voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid van de jaarrekening en bijbehorende bijlagen, onder voorbehoud van ongewijzigde vaststelling door de raad.

2. "Stappen gezet om interne beheersing in eerste en tweede lijn te verbeteren maar de kwaliteit van de jaarafsluiting behoeft verbetering"

PwC geeft in haar rapport aan dat stappen gezet zijn om de interne beheersing in de eerste en tweede lijn te verbeteren maar dat met name de herstructurering en de ambtelijke samenwerking met Zandvoort in 2018 complicerende factoren zijn geweest. Daarnaast is verbetering nodig op de kwaliteit van de eerste en tweede lijn in het afsluitproces om de herstelwerkzaamheden vanuit de derde lijn, de interne Audit afdeling, te verminderen. Het college erkent dat nog stappen te maken zijn in de interne beheersing en met name het afsluitproces en bekrachtigt de context die PwC schetst rondom de impact van de herstructurering en ambtelijke samenwerking met Zandvoort. Het college geeft aan dat het jaar 2018 een overgangsjaar was met nieuwe taken en verantwoordelijkheden en dat in 2019 vervolgstappen gezet worden onder andere met het overdragen van het Actieplan Beter Blijven Presteren aan de reguliere organisatie.

Daarnaast is het college voornemens in 2019 haar ambitie over de rechtmatigheidsverantwoording te formuleren. Hierin zullen de rol van de eerste en tweede lijn ten opzichte van de derde lijn verder uitgewerkt worden. Het college maakt zich geen zorgen over de rechtmatigheidsverantwoording. Door de huidige inrichting met een eigen interne accountantsfunctie kan nu al voldaan worden aan de vereisten van een zelfstandige rechtmatigheidsverantwoording. Daar is de gevraagde ambitie al gerealiseerd. Over de verdere doorontwikkeling zal het college met een voorstel komen.

3. "Leesbaarheid van de jaarstukken is goed, maar verdere verbeteringen zijn mogelijk"

Naast de controle van de jaarrekening heeft PwC dit jaar voor het eerst een kwalitatieve beoordeling van het jaarverslag uitgevoerd. PwC geeft in haar rapport aan dat de kwaliteit van het jaarverslag toereikend tot goed is en wat betreft de programmaverantwoordingen positief uitsteekt in de sector. De paragrafen bevatten voldoende informatie, verbeteringen zijn onder meer mogelijk door meer kwalitatieve analyses toe te voegen en meer aandacht voor verbeterpotentieel.

Het college is verheugd over de door PwC waargenomen kwaliteit van het jaarverslag op basis van vergelijking met andere jaarverslagen. De suggesties voor verbetering van de programmaverantwoording neemt het college ter harte, in 2019 wordt ingezet op een eerste verbetering van de prestatie indicatoren en de leesbaarheid van de begroting en uiteindelijk het jaarverslag door middel van het traject "De begroting ont(k)leed". De raad wordt hierbij intensief betrokken zodat een goede wisselwerking ontstaat tussen de wensen vanuit de raad en de ambtelijke organisatie.

De verbinding van prestaties aan financiën is veel fundamenteler van aard en gaat over de samenhang van de beleidscyclus met de P&C cyclus. Eerste stappen zullen worden gezet in het versterken van de beleidscyclus. De suggesties voor verbetering voor de paragrafen zijn op een aantal onderdelen goed bruikbaar zoals de aanbeveling bij de paragraaf Bedrijfsvoering. Het college herkent noodzakelijke verbeteringen in de bedrijfsvoering die aandacht verdienen in deze paragraaf. PwC adviseert meer in te zetten op het verbeterpotentieel in de interne beheersing van de organisatie. Het college waardeert de erkenning van PwC dat het afgelopen jaar goede stappen zijn gezet en onderschrijft de noodzaak tot verdere verbeteringen in de interne beheersing.

Van een aantal aanbevelingen heeft het college bewust gekozen voor de huidige wijze van presentatie in de begroting en niet in het jaarverslag. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aanbeveling bij paragraaf Financiering over een doorkijk naar de toekomstige ontwikkeling van de schulden. Een doorkijk wordt bewust niet in het jaarverslag opgenomen maar in de begroting omdat deze toekomstgericht is. Ditzelfde geldt voor de paragraaf Lokale heffingen wat betreft de kwalitatieve en meerjarige analyses die in de begroting worden opgenomen.

4. "Vaststelling van prestatielevering voor Wmo nog niet verankerd in de organisatie"

PwC geeft in haar rapport aan dat de vaststelling van prestatielevering voor Wmo in 2018 nog niet verankerd is in de interne beheersing. Het college beaamt dit en voegt daar aan toe dat in 2018 veel inzet is gepleegd op het inrichten en verbeteren van de interne beheersing en interne controle. Voor de Wmo is het IB-plan 2019 in 2018 afgerond en worden de interne controles in 2019 ook zelf uitgevoerd. Daarmee wordt zelf een oordeel gegeven over de rechtmatigheid en worden de resultaten en bevindingen gebruikt om de kwaliteit van de processen te verbeteren. Voor Jeugd wordt eenzelfde traject doorlopen met als doel in 2019 ook zelf de interne controles uit te voeren. Daarnaast zijn ook aanvullende maatregelen (zoals het cliëntervaringsonderzoek, navraag over geleverde zorg bij herindicaties) onderdeel van het plan. Aanvullende maatregelen waardoor we uiteindelijk minder afhankelijk worden van informatie van aanbieders hierover.

Met het berichtenverkeer als basis krijgen we steeds beter en eerder inzicht in de te verwachten en uiteindelijk werkelijke lasten over het betreffende boekjaar. De werkelijke uitgaven zullen uiteindelijk altijd gebaseerd zijn op de werkelijke declaraties van aanbieders. Die kunnen tot na het betreffende boekjaar ontvangen worden.

5. "De grondexploitaties vertonen een stabiele ontwikkeling"

PwC heeft geconstateerd dat de grondexploitaties zich in totaliteit stabiel ontwikkelen. Het resultaat grondexploitaties is beter dan verwacht, de reserve grondexploitaties is voorzichtig gevormd en de parameters grondexploitaties zijn voorzichtig tot evenwichtig. Het college geeft aan dat deze evenwichtig zijn, gelet op het feit dat de komende twee jaren € 60 miljoen aan baten uit grondverkoop wordt verwacht. Na deze realisatie zullen de parameters opnieuw beoordeeld worden.

Daarnaast is het relatieve belang van de grondexploitaties laag in vergelijking met het landelijke gemiddelde waaruit blijkt dat Haarlem niet afhankelijk is van de resultaten uit de grondexploitaties. Het college herkent zich in de conclusies van PwC .

6. "De kengetallen laten een stabiele ontwikkeling zien"

Na een verbetering van de financiële positie in 2017 laten de kengetallen in 2018 een stabiele ontwikkeling zien. Opvallende kengetallen zijn de structurele exploitatieruimte die negatief is en de schuldquote die boven het landelijk gemiddelde blijft.

PwC geeft aan dat de schuldquote boven het landelijke gemiddelde blijft en de komende jaren nog zal stijgen. Het college onderschrijft deze ontwikkeling en geeft aan dat de stijging van de schuldquote een weloverwogen keuze is door de benodigde investeringen in de stad om de doelstellingen wat betreft de 'groei van de stad' te behalen.

De daling van de structurele exploitatieruimte wordt veroorzaakt door de wijziging vanuit de commissie BBV wat betreft de categorisering van mutaties in reserves. Deze worden vanaf 2018 niet meer in de structurele exploitatieruimte opgenomen. Het college geeft aan dat de verwachting is dat vanaf 2019 de ontwikkeling van de structurele exploitatieruimte een positieve ontwikkeling laat zien. In de programmabegroting 2019-2023 is het verloop van deze ontwikkeling opgenomen.

7. "Het rekeningresultaat ligt meerjarig niet in lijn met de begroting"

PwC heeft voor de jaren 2015-2018 een analyse uitgevoerd op het meerjarig gerealiseerde rekeningresultaat en het in de begrotingen verwachte rekeningresultaat. Naast de specifieke oorzaken per jaar wordt geconstateerd dat jaarlijks sprake is van planningsoptimisme, met name wat betreft onderhoud en investeringen. Het college is zich bewust van de jaarlijkse afwijking tussen realisatie en begroting maar geeft hierbij aan dat de afwijking marginaal is ten opzichte van de totale exploitatie (circa 1%) en niet alleen is veroorzaakt door planningsoptimisme maar ook onder andere door de impact van de decembercirculaire en gewijzigde wet- en regelgeving.

8. "Verbetermaatregelen ingezet om rechtmatigheid inkopen te waarborgen"

PwC geeft in haar rapport aan dat in 2018 maatregelen zijn genomen om het inkoopproces te optimaliseren maar constateert ook dat de rechtmatigheid van inkopen aandacht blijft vragen. In het primaire proces zijn nog geen interne beheersingsmaatregelen verankerd die afdwingen dat aanbestedingen rechtmatig plaatsvinden. PwC heeft daarom samen met het Audit team vervangende controlewerkzaamheden verricht en hierbij geconstateerd dat net als voorgaand jaar nog niet alle inkopen en aanbestedingen rechtmatig zijn verlopen.

Het college erkent dat na de stappen die in 2018 zijn gezet nog vervolgmaatregelen te nemen zijn. In 2018 is een start gemaakt met verbetermaatregelen door onder andere een aantal raamcontracten voor inhuur af te sluiten. Door nog lopende contracten uit voorgaande jaren is echter nog sprake van een transitieperiode voordat de resultaten hiervan volledig doorwerken. De bevindingen van PwC op financiële rechtmatigheid als ook de formele rechtmatigheid zijn al fors lager dan voorgaand jaar.

9. "Informatieveiligheid en privacy nog te weinig organisatiebrede thema's"

Bij de beoordeling van de interne beheersing rondom informatiebeveiliging en privacy geeft PwC aan dat dit nog te weinig organisatiebrede thema's zijn. Het college heeft inmiddels goede stappen gezet om de bewustwording voor deze thema's te verbeteren, maar tegelijkertijd is de noodzaak om hier specifiek aandacht aan te blijven geven nog aanwezig. Het college geeft aan dat in maart 2019 het rapport over informatieveiligheid is besproken in de raad en dat op basis van de aanbevelingen acties zijn geformuleerd waar halfjaarlijks over gerapporteerd wordt. De acties zijn op dit moment in uitvoering.

Ten slotte

Het college herkent de kernboodschappen van PwC en is tevreden dat PwC niet tot andere waarnemingen is gekomen dan vanuit de eigen organisatie naar voren zijn gekomen. Het college stelt vast dat waar actie nodig is, deze in gang is gezet.

Dit is een uitgave van gemeente Haarlem,
31 mei 2019

Postbus 511
2003 PB Haarlem
Tel. 14 023

haarlem.nl